

Titel: Regine Olsen, gift Schlegel

Citation: "Regine Olsen, gift Schlegel", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b127-txr-shoot-id927e3618-da84-4afa-a747-eedea5b5b8ec.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Overlevering

SKs nevø Henrik Lund, der i månederne efter onklens begravelse den 18. nov. 1855 udfærdigede sine oversigter over dennes efterladte materiale, hhv. »Ordenen af Papirerne« og »Fortegnelse over Manuscripterne« (*L-fort.*), fandt i forbindelse med dette arbejde to forseglede pakker i boet, der angik SKs tidligere forlovede Regine Olsen (i 1847 gift Schlegel). De to pakker sendte Henrik Lund efterfølgende til Regine Schlegel på øen St. Croix, hvor hendes mand Johan Frederik Schlegel fungerede som guvernør over Dansk Vestindien i perioden 1855-60.*

Pakkernes hovedindhold var Notesbog 15, betitlet »Mit Forhold til 'hende'«, et antal breve til Emil Boesen fra det første Berlinerophold (vinteren 1841-42) og breve til og fra Regine, herunder brevet til ægteparret Schlegel med tilhørende udkast og kladder (Brev 159).^{*} Brevene fra SK til Regine må antages at være kommet i SKs besiddelse, fordi han har bedt om at få dem igen efter forlovelsens ophævelse. Brevene fra Regine til SK »har jeg dog heldigvis brændt«, som Regine Schlegel meddelte Raphael Meyer i vinteren og foråret 1898-99, da Meyer nedskrev sine samtaler med hende. Om det øvrige materiale skriver Meyer videre:

Resten gemte hun paa som en dyrebar Skat, indtil hun, efter hvad hun fortalte, under sin Mands sidste Sygdom, da ogsaa hun selv var stærkt angreben dels af Sorg, dels af flere Gange tilbagevendende Influenza, afleverede dem til S. K.'s Søsterdatter Frk. Henriette Lund til fri Raadighed. Frk. Lund kunde brænde dem eller gøre med dem, hvad hun ellers vilde. Papirerne beroede nu hos Frk. Lund, indtil de d. 12. November 1898 efter Fru Schlegels Ønske gennem mig i forseglet Pakke blev afleverede til Universitetsbibliotheket, for, som hun ønskede det, at aabnes og udgives efter hendes Død.^{*}

At Henriette Lund, niece til SK, har været i besiddelse af materialet før Meyer fremgår af den udgave af forlovelseshistorien (herunder af brevene), som hun besørgede og udsendte umiddelbart efter Regine Schlegels død den 18. marts 1904. I forordet til »*Mit Forhold til hende*« af Søren Kierkegaards efterladte Papirer, beretter hun, hvordan Regine Schlegel havde insisteret på netop hende som udgiver, hvilket kan forklare den lidt ejendommelige samtidighed af hendes og Meyers (formentlig konkurrerende) udgivelser. Der er dog ingen tvivl om, at Meyers udgivelse er den mest filologisk pålidelige af de to, ligesom den er mere komplet. Dog er der ingen af de to, der af senere forskning er blevet fundet tilfredsstillende, når det gælder materialets arrangement, navnlig ikke når det gælder rækkefølgen af brevene fra forlovelsestiden (Brev 127-158).^{*} Brevet til ægteparret Schlegel (Brev 159) kan ud fra den overleverede kopi (Brev 159.8) dateres til den 19. nov. 1849, og den testamentariske bestemmelse (Brev 160) er ligeledes fra nov. 1849.^{*}

Brevene fra forlovelsestiden - onsdagshypotesen

SK friede til Regine Olsen tirsdag den 8. sept. og fik hendes ja torsdag den 10. sept. 1840. Forlovelsen er formentlig blevet ophævet tirsdag den 12. okt. 1841.^{*} Af de 32 breve fra forlovelsestiden er bare 4 dateret: Brev 132 er dateret »Onsdagen den 28.«, hvilket kan være i okt. 1840 eller i april eller juli 1841; Brev 138 er dateret onsdag den 9. dec. (1840), Brev 141 onsdag den 30. dec. (1840) og Brev 153 den 11. sept. (1841, hvor den 11. sept. var en lørdag). Dertil kommer, at Brev 142 må være skrevet i nytåret 1840-41 og Brev 147 i anledning af Regines fødselsdag den 23. jan. 1841. I Brev 148 nævner SK en recension, han har udfærdiget under sin uddannelse på pastoralseminaret fra nov. 1840 til sept. 1841. Ifølge pastoralseminarets protokol har SK fungeret som recensent fire gange: den 1. dec. 1840, den 12. jan. 1841, den 9. marts 1841 og den 18. maj 1841.^{*} Endelig er Brev 152 måske skrevet som en reaktion på en gave fra Regine til SKs fødselsdag den 5. maj 1841.

Dateringen af brevene fra forlovelsestiden blev for alvor taget op af Emanuel Hirsch i 1931 i artiklen »Nogle Smaa bidrag til Kierkegaard-Forskning« i *Teologisk Tidsskrift for den Danske Folkekirke*. Ud over at Hirsch fremdrager tre »Smaabilletter« (Brev 155-157), som Meyer ikke har medtaget, forsøger han ud fra en grundig bestemmelse af de enkelte papirtyper at finde en indre sammenhæng i brev materialet, dog med overvejende negativt resultat. Et andet organiseringsprincip finder han i en journaloptegnelse fra slutningen af aug. eller begyndelsen af sept. 1849 (NB12:122), hvor SK inddeler forlovelsesperioden i fem afsnit på følgende vis:

Mit Forhold til hende.

Min Grund-Skyld er at have revet hende ud med.

1ste Afsnit

Forlovelsen. Jeg væsentlig indadventt, lidende Tungsindets og Samvittighedens Qvaler, at jeg havde »revet hende ud med«; i Forholdet til hende naturligviis Kjerligheden og Omsorgen selv, maaskee i altfor høi Grad, men jeg var jo allerede en Angrende. Forøvrigt slet ikke opmærksom paa hende, som kunde der fra hende komme nogen Vanskelighed.

2^{det} Afsnit

Hun forsøger sig i et grændseløst Overmod. I samme Øieblik er mit Tungsind denne Sag betræffende væsentlig borte, og Samvittigheds Qvalerne uden Forbindelse hermed. Jeg aander saa let som ellers. Her ligger en Skyld af mig. Jeg burde benyttet det Øieblik, til at lade hende slaae op, saa var det blevet hendes Overmods Triumph.

Men Sagen var mig dog for alvorlig, om jeg ikke skulde kunne realisere et Ægteskab, og noget barnagtigt var der dog ogsaa i hendes Overmod.

I ethvert Fald, jeg havde jo nu mig selv paa en Maade til Raadighed – og jeg greb Sagen lidt an i Retning af hende.

3^{die} Afsnit

Hun giver sig, og forklarer sig til det elskværdigste Væsen.

I samme Øieblik kommer mit Første anden Gang igjen, og potenseret ved Ansvar, som jo nu forøges ved hendes qvindelige, næsten tilbedende Hengivelse.

4de Afsnit.

Jeg seer, at det maa blive en Adskillelse.

Her har jeg saa, oprigtig mod hende, forrædersk mod mig selv, givet hende det Raad, ikke at forsøge paa at stride ved Stolthed, thi saa bliver Sagen mig lettere, men ved Hengivelse.

Dog der maatte brydes. – Jeg sender hende hendes Ring i et Brev, som ordret findes aftrykt i det psykologiske Experiment.

5te Afsnit.

Istedetfor at lade Sagen nu være afgjort, gaaer hun op paa mit Værelse i min Fraværelse og skriver mig en aldeles fortvivlet Billet, hvor hun besværges mig for Jesu [g]Xsti Skyld og ved Mindet om min afdøde Fader ikke at forlade hende.

Saa var der ikke Andet for at gjøre, end at vove det Yderste, om muligt at understøtte hende ved et Bedrag, gjøre Alt for at støde fra, for at hidse hendes Stolthed igjen.

Saa brød jeg Forholdet anden Gang to Maaneder derefter.*

Denne inddeling og de stemningskift i forlovelsestiden, som den angiver, bruger Hirsch i sin indplacering af brevene i tidsrummet fra sept. 1840 til okt. 1841. Men hertil kommer et tredje holdepunkt, den såkaldte 'onsdagshypotese', ifølge hvilken SK i de første måneder af forlovelsen skrev brev til Regine hver onsdag, fordi »Onsdagen var Mindedagen for Kierkegaards Elskov«. * Denne hypotese bygger på Brev 141, dateret den 30. dec. 1840, hvori SK skriver: »Jeg erindrede Dig idag om hiin Onsdag, da jeg anden Gang i mit Liv nærmede mig Dig«; og senere i samme brev: »Saa lad mig da fortælle en anden gammel Historie, som ogsaa tildrog sig en Onsdag. Denne Begivenhed falder i den historiske Tid, og jeg vil derfor sætte Datum til. Det var Onsdagen d. 18 Nov: 1840, at Du sagde til mig, at Du havde ventet et Brev fra mig«. * Da tre af de fire daterede breve desuden er skrevet en onsdag, har der i receptionen været almindelig tilslutning til Hirschs idé, som har affødt forskellige forslag til, hvilke breve, der skal placeres på hvilke onsdage, samt forslag til, hvilken onsdag, der kan komme i betragtning som mindedagen for SKs elskov.*

Der er imidlertid flere problemer med onsdagshypotesen og det dertil knyttede forsøg på ud fra aflæsning af stemning og tone i SKs breve at placere udaterede breve på bestemte onsdage i perioden fra sept. til dec. 1840. Den mest oplagte indvending er, at der kun findes tre breve dateret på en onsdag, og at der påviseligt er breve fra andre ugedage. Desuden har fortalene for onsdagshypotesen problemer med at forklare, hvorfor ritualet skulle være ophørt ved årsskiftet. Men derudover er den væsentligste indvending nok, at hverken Regine Schlegel eller SK selv nogetsteds omtaler et ritual af denne art. Særligt i SKs omfattende refleksioner over forlovelsen i journaler og notesbøger (fx Notesbog 15, »Mit Forhold til 'hende'«) ville man forvente en omtale af det. De nævnte onsdage i det ovenfor citerede Brev 141 er i den forbindelse næppe tilstrækkeligt bevis for hypotesen. Onsdagshypotesen synes også at forudsætte en fysisk afstand mellem de brevvekslende, som modsiges af, at de boede inden for gåafstand af hinanden og ifølge en senere overlevering har set hinanden flere gange dagligt.* Det ville i den forbindelse være mere nærliggende at forestille sig, at breve har erstattet direkte møder, snarere end at være centreret om en særlig ugedag. Man kan også problematisere metoden med at afkode SKs sindsstemning direkte ud fra tonen i de overleverede breve (som i øvrigt kan tænkes at have været langt flere i antal*). Man ender på den måde nemt i en forenklet psykologisering, som passer dårligt med vores viden om SKs stil og anlæg i øvrigt.

Det problematiske ved onsdagshypotesen spejler sig også i receptionshistorien. Ud over forskelligheden af de resultater, der er fremkommet, lider forsøgene på at tidsfæste brevene ud fra onsdagshypotesen af den skavank, at man alt for ofte gør noget andet end det, man siger. Desuden synes ingen at have været opmærksom på, at Hirsch i kølvandet på udgivelsen af Niels Thulstrups B&A gik imod sit eget tidligere og Thulstrups arrangement på ret grundlæggende vis. Og Thulstrup selv, der hævder at følge Hirschs orden fra 1931, går faktisk imod denne flere steder. Med andre ord: Thulstrup 1953 hævder at følge Hirsch 1931, men gør det ikke, hvorpå Hirsch 1955 hævder at detailkorrigere Thulstrup 1953, men laver et radikalt andet arrangement.* Og nyordninger af brevene herefter (Henning Fenger 1976, Ole Vilhelmsen 1980 og Povl Schmidt 2011) tager slet ikke hensyn til Hirsch 1955.

Det er nærværende udgiveres vurdering, at onsdagshypotesen hviler på et tvivlsomt grundlag. Samtidig

erkendes det, at brevene fra forlovelsestiden ikke lader sig påtvinge en overbevisende alternativ kronologi ud fra det forhåndenværende materiale og den tilgængelige viden. Derfor har udgiverne af *SKS* fundet det mest redeligt at følge Niels Thulstrups rækkefølge i *B&A*. Hovedargumentet for dette er, at det er Thulstrups arrangement, de andre forskere forholder sig til, selv Hirsch 1955, der som nævnt går imod både Thulstrup og sig selv. For overblikkets skyld bringes et skema, der i oversigtsform viser de væsentligste receptionshistoriske bud på en rækkefølge af forlovelsesbrevne (se s. 330-331).